

In deze les voor de hoogste groepen staat de muziek 'Arrival' uit 'The fall of the house of Usher' van Alan Parsons centraal. De kinderen maken in deze stijl zelf een compositie.

Spelen en luisteren

Suzanne Kratsborn

Allereerst maken de kinderen zelf een compositie met elementen uit de grafische notatie behorende bij het nummer van Alan Parsons. Vervolgens voeren zij op schoolinstrumenten hun versie van het nummer uit en tenslotte luisteren ze naar de muziek van Alan Parsons (muziekvoorbeeld te vinden op de cd-rom van Muziek Meester)

Groep

6 tot en met 8

Doel

De kinderen kunnen:

- aan de hand van de klankeigenschappen verwoorden hoe zij verwachten dat een grafische notatie zal klinken;
- op schoolinstrumenten grafische notatie uitvoeren;
- zelf een compositie maken met behulp van de grafische notatie;
- de grafische notatie volgen bij het beluisteren van het stuk van Alan Parsons;
- verschillen aangeven tussen de uitvoering op schoolinstrumenten en de uitvoering door Alan Parsons.

Benodigdheden

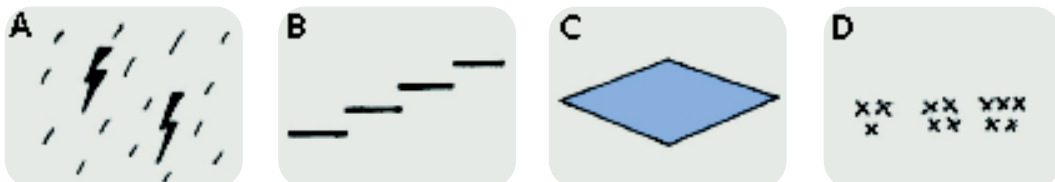
- werkblad met grafische notatie;
- een gevarieerde keuze van melodie- en ritme-instrumenten;
- de tracks 4 en 5 van cd 2003-I bij De Pyramide ('Arrival' uit 'The fall of the house of Usher' van Alan Parsons).

Vorbereiding

Zorg dat je zelf de grafische notatie kunt volgen bij het beluisteren van 'Arrival'.

Inleiding

Grafische notatie bespreken

Teken de vakken A tot en met D met grafische notatie op het bord. Leg de instrumenten op een goed zichtbare plaats voor in de klas. Bespreek met de kinderen per blok de notatie

- door er gerichte vragen over te stellen waarbij de klankeigenschappen centraal staan en
- door ze te laten experimenteren met de instrumenten.

- 1 Hoe zou muziek klinken die bij vak A klinkt? (Regen met onweer, doorgaande korte klanken met af en toe 'bliksemgeluiden')
- 2 Op welke instrumenten zou je de notatie van vak A kunnen verklanken?
(Bijvoorbeeld claves, woodblock of buistrom voor de regen, bekkens voor de bliksem.)

Bespreek zo ook de andere vakken.

(Vak B: er zijn vier tonen te horen die alle even lang zijn en van laag naar hoog gaan. Om dit te verklanken is een instrument nodig met verschillende toonhoogten; een staafspel.

Vak C: Deze notatie heeft betrekking op de klanksterkte. Een klank begint zacht, wordt sterker en weer zachter. Dit kan in principe op elk instrument.

Vak D: een opeenvolging van klanken, eerst drie klanken kort achter elkaar, na een korte pauze vier klanken kort na elkaar en tenslotte vijf klanken. De klanksterkte lijkt sterk omdat de kruisjes groot getekend zijn.)

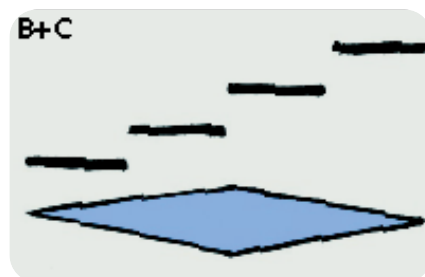
Notatie spelen

Laat de kinderen de notatie spelen. Een vak kan op verschillende manieren en verschillende instrumenten verklankt worden. Er is dus niet slechts één goede manier. Belangrijk is wel dat de klankeigenschappen tussen notatie en speelwijze overeenkomen.

Grafische notatie is een manier van muziek noteren die met grafische tekens de klankeigenschappen (toonhoogte, -duur, -sterkte en -kleur) van een klank weergeeft. In dit voorbeeld is de notatie in vak 1 geen grafische notatie, de klankbron (regen) wordt weergegeven. De overige drie vakken zijn wel grafisch genoteerd.

Muziek ontwerpen

Laat kinderen ook twee vakken tegelijk verklanken. Bijvoorbeeld: de vakken B en C worden tegelijk verklankt. Er spelen dan twee instrumenten tegelijk. Dit wordt als volgt genoteerd:

Verdeel vervolgens de klas in groepjes van vier kinderen. Zorg dat elk groepje de beschikking heeft over een aantal instrumenten.

Tip

Indien op school niet genoeg instrumenten hiervoor aanwezig zijn, kan er voor gekozen worden om behalve op instrumenten, ook op eigen slagvlakken te spelen (klappen, op de knieën slaan etcetera) en/of andere voorwerpen te gebruiken (bijvoorbeeld met een pen op tafel tikken) of kan de opdracht per groep op een ander tijdstip worden uitgevoerd in een andere ruimte.

Elke groep krijgt een vel papier met daarop een aantal (afhankelijk van het niveau en de ervaring die de kinderen al met het ontwerpen en noteren van muziek hebben) lege hokken waarop zij de compositie noteren die zij maken. De vier vakken met notatie die op het bord staan vormen de basis voor de compositie. De kinderen bepalen samen:

- met welk vak hun compositie begint,
- welke vakken samen klinken,
- op welke instrumenten gespeeld wordt.

De compositie wordt in de lege vakken genoteerd. De kinderen oefenen ook om hun compositie samen te spelen. Elk groepje brengt zijn compositie ten gehore in de klas. Voor de andere kinderen in de klas kan de grafische notatie gekopieerd worden, zodat ze kunnen 'meelezen'. De verschillen in composities tussen de groepen kunnen besproken worden.

Uitbreiding

Je kunt de kinderen meer eigen inbreng geven door als uitgangspunt voor de compositie niet alleen de vier vakken op het bord te geven, maar de kinderen ook een vak zelf in te laten vullen.

Als je de les wilt opdelen in twee kortere lessen, is dit een goed punt om de eerste les af te sluiten.

Kern

Muziek maken

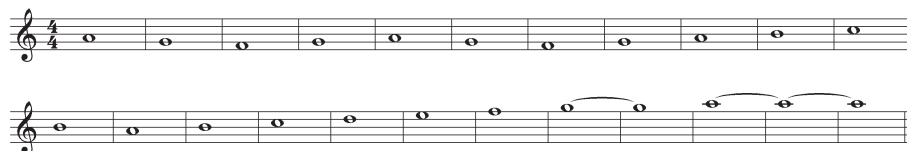
De vakken 1 tot en met 7 van de grafische notatie van 'Arrival' van Alan Parsons staan centraal. Bespreek met de kinderen hun verwachtingen over de muziek die bij deze notatie zal horen. Welke opbouw is er te zien in het stuk? Van de vier vakken die op het bord staan geschreven, wordt begonnen met vak A, daarna begint vak B (het melodisch verloop is wisselend), vak C en tenslotte vak D.

Tip

Eventueel zou de notatie op een sheet gekopieerd kunnen worden en geprojecteerd kunnen worden, waardoor je de notatie aan kunt wijzen, goed zichtbaar voor alle kinderen. Ook een kind kan de notatie aanwijzen.

Voer deze notatie met de klas uit op instrumenten en eventueel op eigen slagvlakken. De toonhoogte die bij de melodie hoort is de volgende:

Melodie van het orgel

Je kunt ervoor kiezen deze met de kinderen te oefenen, maar de kinderen kunnen zelf ook bedenken hoe de melodie gaat. Bij een geoefende klas zal het voldoende zijn om de begintoon a' te geven.

Afsluiting

Muziek beluisteren

Laat de muziek van Alan Parsons horen (te vinden op de cd-rom van Muziek Meester). Laat de kinderen de notatie volgen. Bespreek de notatie aan de hand van de volgende vragen:

- Hoe werd vak 1 gespeeld? (Dit vak werd niet door een instrument gespeeld, maar er was echte regen te horen.)
- Welk instrument speelde vak 2? (kerkorgel)
- Welk instrument speelde vak 3? (Synthesizer)
- Wat kun je zeggen over het tempo van de muziek? (Het tempo is langzaam. Elk vak duurt vier keer vier tellen.)
- Wat zijn de verschillen tussen jullie eigen uitvoering en die van Alan Parsons? (Het antwoord op deze vraag is per groep verschillend. De instrumentatie is in ieder geval verschillend.)

Uitbreiding

'Arrival' van Alan Parsons gaat nog verder. Op het werkblad is ook de grafische notatie van het vervolg opgenomen in de vakken 8 tot en met 13. Beluister met de kinderen het vervolg (track 5) en stel de volgende vragen:

Welke twee instrumenten beginnen in vak 8 met spelen? (Elektrische gitaar en drumstel).

Welke grafische notatie hoort bij de elektrische gitaar? Waarom zou deze er zo uitzien?

(De golvende lijn hoort bij de gitaar. De gitaar speelt geen strakke tonen, maar met effecten.)

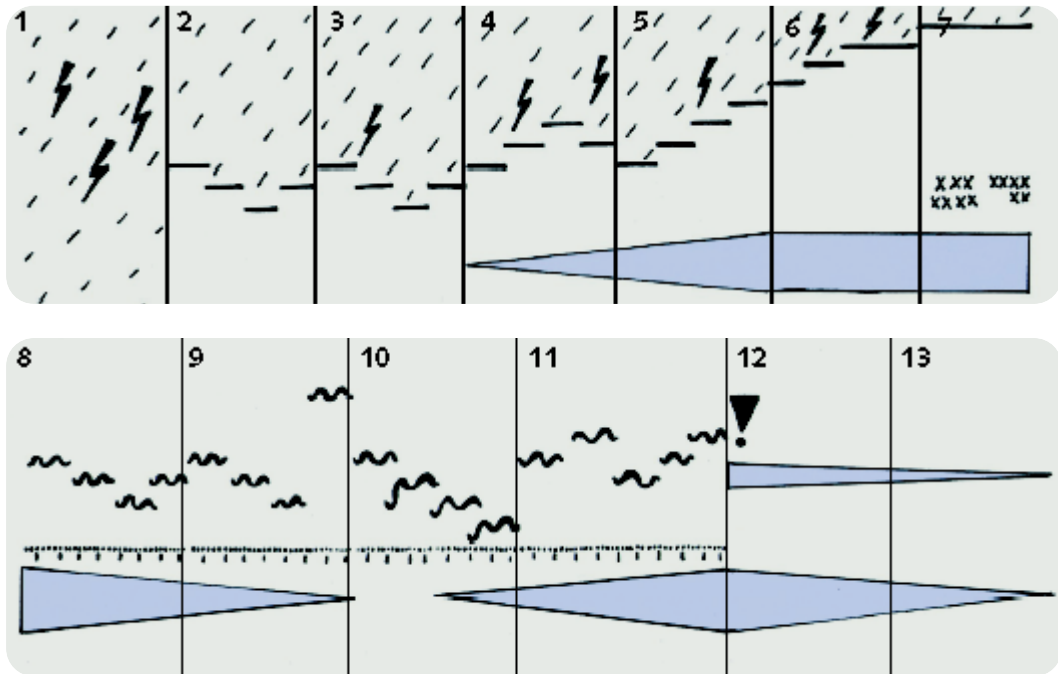
Beschrijf de muziek die hoort bij de vakken 12 en 13. Relateer de klank aan de notatie. (Er is een lange klank te horen die langzaam zachter wordt. Dat is de zwarte streep die steeds dunner wordt. In het begin heeft deze toon een duidelijk accent, dat is het uitroepteken.)

Informatie

The Alan Parsons Project is een (pop)groep die symfonische popmuziek maakt. Voor de cd 'Tales of mystery and imagination' werden een aantal verhalen uit de gelijknamige verhalen-bundel van Edgar Allan Poe op muziek gezet; sommige met zang of verteller, andere geheel instrumentaal. The Alan Parsons Project is bekend van nummers als 'Old and wise', 'Eye in the sky' en 'Let's talk about me'.

Dit artikel is eerder opgenomen in De Pyramide 57-01.

Werkblad

Welke twee instrumenten beginnen in vak 8 met spelen?

Welke grafische notatie hoort bij de elektrische gitaar?

Waarom zou deze er zo uitzien?

Beschrijf de muziek die hoort bij de vakken 12 en 13

Relateer de klank aan de notatie.
